

**Javna služba nalog genske
banke v živinoreji**

**Ohranjanje slovenskih avtohtonih pasem
domačih živali s pomočjo
„Ark-centrov“**

mag. Danijela Bojkovski

Posvet: "Ohranjanje biotske raznovrstnosti v živinoreji", Lukovica, 30.9.2013

Ozadje

(Elbarn: <http://www.elbarn.net/elbarn/>)

- Ideja – reševalne akcije, izvedene v Švici (1980).
- Vizija – pan-evropska reševalna mreža.
- Namen – reševanje ogroženih pasem ob izbruhu krize.
- Pilotni projekt DE,AT – on-line brošura z navedbo in opisom vseh kmetij/centrov, odprtih za javnost.
- 2006 – dve ideji združeni v:
„European Livestock Breeds Ark and Rescue Net“.
- Projekt 2007-2010 je bil začetek nastajanja pan-evropske mreže sodelovanja na področju avtohtonih pasem.
- Konec projekta? Delo nadaljuje NVO - SAVE.

Rezultati projekta

(Elbarn: <http://www.elbarn.net/elbarn/>)

- Publikacije.
- Podatkovna zbirka z opisi vseh pasem.
- Spletna stran (<http://www.arca-net.info/>)
- Navodila za delovanje kmetij/centrov.....
- Širitev znanja in spodbujanje znanja med inštitucijami, promocija proizvodov/storitev avtohtonih pasem.
- Namen: ohranjanje avtohtonih pasem, pomoč rejcem avtohtonih pasem, možnost ogledov širše javnosti, zagotavljanje reševanja za ogrožene in z genetskega vidika pomembne živali.

Prevod

- „Ark-farm (park, region)“ in „Ark-rescue net“
- Prevedemo? Predlogi?
 - Ark-farm = Ark-kmetija
 - Ark-village = Ark-vas
 - Ark-region = Ark-regija
 - Ark-park = Ark-park;
 - Ark-rescue centre = Ark- (reševalni) center

Namen

<http://www.g-e-h.de/>; <http://www.arche-austria.at/>; <http://www.associazionere.it/>

Ark-kmetija – avtohtone pasme in proizvodi informativno predstavljeni obiskovalcem, promocijski material, možnost nakupa izdelkov, ohranjanje tradicionalnih načinov reje in predelave, ozaveščanje.

Ark-vas – v vasi morajo biti locirane vsaj štiri kmetije na katerih redijo avtohtone pasme.

Ark-regija – podobni pogoji kot vas, vendar širše območje. V regiji mora biti zastopanih več različnih avtohtonih pasem domačih živali.

Ark-park – nacionalni, krajinski parki, živalski vrtovi, muzeji na prostem, šolske kmetije, različne vrste ohranjanja RG + ŽGV + ekosistemov, Namenjeni različnim vrsta izobraževanja.

Ark- (reševalni) center – namenjen reševanju avtohtonih pasem pred izumrtjem ali zakolom v nujnih primerih (bolezen, opustitev reje, suša, zadnja čreda itd.).

Poglejmo okrog

<http://www.g-e-h.de/>

- **Nemčija – GEH – neprofitna organizacija, 1981.**
- **Več kot 2100 članov** (rejci, sodelavci izobraževalnih ustanov, veterine, vladnih inštitucij, pripadniki).
- **Vloga GEH:**
 - priprava ukrepov ohranjanja,
 - sodelovanje z rejskimi, vladnimi, raziskovalnimi in drugimi inštitucijami na področju ohranjanja,
 - sprejem Ark-kmetij, prepoznavnost projekta na regionalnem in državnem nivoju, slikovno gradivo, brošure, letaki, plakati in razglednice za avtohtone pasme in Ark-kmetije,
 - organizacija sejmov,
 - priprava rdečega seznama pasem in kriterijev ogroženosti,
 - posredovanje pri izmenjavi plemenjakov;
 - letne izobraževalne delavnice in srečanja rejcev, izmenjave izkušenj, oglaševanje in promocija,
 - zagotavljanje vseh podatkov in evidenc na državni in mednarodni ravni, urejanje spletne strani.
- **V celotni Nemčiji – 90 različnih oblik Ark-kmetij – 1995.**

Kriteriji za sprejem

<http://www.g-e-h.de/>

- Reja ogroženih avtohtonih pasem iz Rdečega seznama.
- Tri avtohtone pasme domačih živali iz različnih skupin, predpisano je tudi št. plemenjakov in plemenic.
- Vrsti ustrezna reja in prehrana (poletna paša, visok delež lastne in voluminozne krme, GSO).
- Zaželene so ekološke reje (Demeter, EU Uredba (ES 834/2007).
- Živali morajo biti vpisane v rodovniško knjigo, preprečevanje parjenja v sorodu.
- Pasme = zgodovinski+kulturni razvoj regije.
- Avtohtone pasme morajo biti na kmetiji jasno označene.
- Kmetija - javni prevoz, obiski, rejec - predstavitev otrokom in strokovni javnosti.

Kriteriji za sprejem

<http://www.g-e-h.de/>

- **Pristopnina = 210 €** (160 € = letna članarina; 50 € = priznanje »Ark-kmetije«, strošek ogleda komisije vključen).
- **Komisija GEH – ogled kmetije, pregled dokumentacije.**
- **Sprejeta kmetija – pogodba z GEH, plaketa »Ark-kmetije«;**
- **GEH – zagotovi promocijski material** (brošure, plakate, slikovno gradivo, razglednice itd.);
- **Komisija GEH – kontrola kmetije na dve ali tri leta.**

 Primeri
<http://arche-hof-broxten.de/pages/galerie.php>

Foto: <http://arche-hof-broxten.de/pages/galerie.php>

 Primeri
<http://www.ziegen-peter.de/galerie.html>

Foto: <http://www.ziegen-peter.de/galerie.html>

Poglejmo okrog

<http://www.arche-austria.at/>

- **Avstrija – Arche Austria**
- **Vloga:**
 - sodelovanje z rejskimi, vladnimi, raziskovalnimi in drugimi inštitucijami na področju ohranjanja,
 - sprejem Ark-kmetij, prepoznavnost projekta na regionalnem in državnem nivoju, slikovno gradivo, brošure, letaki, plakati in razglednice za avtohtone pasme in Ark-kmetije,
 - organizacija sejmov,
 - priprava rdečega seznama pasem in kriterijev ogroženosti,
 - posredovanje pri izmenjavi plemenjakov;
 - letne izobraževalne delavnice in srečanja rejcev, izmenjave izkušenj, oglaševanje in promocija,
 - zagotavljanje vseh podatkov in evidenc na državni in mednarodni ravni, urejanje spletne strani.
- **Nevladna organizacija, članarina 40 €.**

Kriteriji za sprejem

<http://www.arche-austria.at/>

- Reja ogroženih avtohtonih pasem iz rdečega seznama .
- Tri avtohtone pasme domačih živali iz različnih skupin, ki se uporabljajo za proizvodnjo in ne samo redijo zaradi prikaza.
- Vrsti ustrezna reja in prehrana.
- Ekološka reja (Demeter, EU Uredba (ES 834/2007).
- Živali morajo biti vpisane v rodovniško knjigo, preprečevanje parjenja v sorodu.
- Pasma = zgodovinski+kulturni razvoj regije.
- Avtohtone pasme morajo biti na kmetiji jasno označene.
- Kmetija - javni prevoz, obiski, rejec - predstavitev otrokom in strokovni javnosti.

Kriteriji

- Rejec mora biti usposobljen za podajanje vsebin različnim ciljnim skupinam.
- Kmetija mora biti usmerjena v proizvodnjo.
- Izkušnje pri vzreji in tehnologijah.
- Dvorišče in zunanost kmetije morata biti primerno urejena.
- Vloga = 150 €.
- Rejec prejme plaketo in promocijski material.

Glasilo društva

<http://www.arche-austria.at/>

- Brezplačno revija „Arche Austria“ + oglaševanje.
- „Arche des Geschmacks“ – „Ark-okusa“

Primeri

<http://www.sturm-archehof.at/html/arche.htm>

Primeri

Vir: <http://www.arche-austria.at/>

Poglejmo okrog

<http://www.associazionerare.it/>

- **Italija – R.A.R.E.** (Razze Autoctone a Rischio di Estinzione), **2002.**
- **NGO** (privatno združenje) za ohranjanje lokalnih ogroženih pasem domačih živali.
- **Vloga R.A.R.E. –**
 - sodelovanje z rejci,
 - sodelovanje pri znanstvenih raziskavah,
 - priprava zakonodaje in sodelovanje vladnimi službami,
 - promocija in ohranjanje kulturne dediščine in tradicije,
 - izobraževanje,
 - ozaveščanje in informiranje.
- **Minimalna članarina 25 €** (redni člani+simpatizerji).

Poglejmo okrog

<http://www.elbarn.net/>

- **Italija – turistične kmetije in nekaj parkov ter velikih živinorejskih centrov.**
- **V okviru Elbarn projekta, je Italija sporočila:**
 - **14 turističnih kmetij - avtohtone pasme.**
 - **14 živinorejskih centrov - izobraževanje, turizem in prodaja).**

Še malce naokrog

- **Švedska – Nordens Ark - živalski vrt – ogrožene avtohtone vrste živali.**
 - **Skånes Djurpark – del sodelovanja pri evropskem projektu ohranjanja ogroženih pasem.**
 - **Slottsskogen Park – park na 137 ha, kjer ohranjajo domače in divje ogrožene pasme.**
 - **Julita Farm – muzej kmetijstva na odprtem** (genska banka semen, domače živali v živem, prikaz kmetijskih objektov in tradicionalnih načinov izdelave proizvodov, pohodne poti po vrtovih).
 - **Skansen – prvi odprti muzej na prostem, 1891.** Prikaz tradicionalne podeželske kulture, kmečke hiše, hlevi in pripadajoči objekti, obdelane njive in vrtovi, domače in divje avtohtone pasme.
- Ark-farm?**

Še malce naokrog

<https://www.rbst.org.uk/>

- **Anglija – Rare Breeds Survival Trust, nevladna organizacija, 1973.**
- **Namen – ohranjanje in zaščita avtohtonih pasem domačih živali, seznam ogroženih pasem, promocija znanja, spremljanje populacij in ukrepi, podpora rejskim programom, vzpostavitev in razvoj genske banke semen, podpora in sodelovanje v razvoju, vpliv na vladne odločitve.**
- **19 odobrenih kmetij (parkov).**
- **Proizvodi cenjeni, majhne butične trgovine.....**

Center ogroženih pasem v Kentu, UK

Slovenija – struktura

- Javna služba - ustanovitev komisije, različni predstavniki stroke +rejec/predstavniki društva????.
- Vloga za priznanje - komisija opravi pregled kmetije.
- Če kmetija izpolnjuje vse kriterije – Pogodba, Plaketa.
- Pregled kmetij vsaki dve leti.
- Javna služba - promocijski material.

Slovenija – kriteriji

- **Pravila in kriteriji –**
 - Obremenitev na kmetiji - max. 1.4 GVŽ/ha, izognemo se intenzivni prireji.
 - Predpisano min. št. plemenjakov in plemenic.
 - Predpisano št. vrst na kmetiji (min. 3?), RGV?
 - Urejena kmetija, avtohtone pasme ustrezno označene in ločene od drugih živali.
 - Vključenost v rejski program za pasmo, dokumentacija.
 - Možnost ogledov na kmetiji in promocija ter nakup proizvodov, obrat mora biti registriran.
 - Rejec – usposobljenost za predstavitev avtohtonih pasem različni ciljni publiki.

Slovenija – kriteriji

- Tradicionalni (ekološki?) načini reje, primeren prostor in izpust, vrsti primerna oskrba in krmljenje – v skladu z zakonodajo.
- Obvezno – tradicionalen način predelave, trženje proizvodov, degustacije in prodaja obiskovalcem na kmetiji.
- Izpolnjevanje rejskih ciljev, ohranjanje tipičnih značilnosti pasme, preprečevanje parjenja v sorodu.
- Redna veterinarska oskrba, skrb za zdravje in dobro počutje živali, primerna zaščita pred prenosom bolezni.

PREDLOGI IN MNENJA

HVALA ZA POZORNOST!